

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 119/2012-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. mája 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Milana Ľalíka a Petra Brňáka prerokoval sťažnosť U. S., V., R., zastúpeného advokátom JUDr. P. N., D. K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na legitímne očakávanie nadobudnutia majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob 251/2011 z 26. októbra 2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo U. S. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv

a slobôd uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob 251/2011 z 26. októbra 2011 porušené bolo.

2. Zrušuje uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob 251/2011 z 26. októbra 2011.

3. U. S. priznáva náhradu trov konania v sume 265,70 € (slovom dvestošesťdesiatpäť eur a sedemdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Žiline povinný zaplatiť na účet JUDr. P. N. v lehote 2 mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2012 doručená sťažnosť U. S. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia základných práv označených v záhlaví tohto nálezu uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 13 Cob 251/2011 z 26. októbra 2011, ktorým mu ako úspešnému účastníkovi nebola priznaná správna výška náhrady trov konania podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“).

2. Sťažovateľ žiadal vysloviť porušenie označených základných práv, zrušiť uznesenie krajského súdu z 26. októbra 2011 a priznať mu náhradu trov konania v sume 265,70 € v lehote 15 dní od právoplatnosti nálezu.

3. Ústavný súd uznesením zo 14. marca 2012 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie a zo sťažnosti a z pripojeného spisu krajského súdu zistil, že tento súd rozsudok Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 4 Cb 41/2009-342 zo 4. apríla 2011 vo výroku o trovách konania zmenil tak, že žalobcu zaviazal povinnosťou zaplatiť žalovanému sťažovateľovi sumu 1 314,52 € (510,95 €+ 803,57 €) z titulu náhrady trov prvostupňového konania a sumu 43,09 € z titulu náhrady trov druhostupňového konania všetko v lehote 3 dní

od právoplatnosti uznesenia. V odôvodnení tohto uznesenia uviedol, že v predmetnej veci išlo o určenie vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu značky BMW 3 (v hodnote 39 799,51 €), čiže konanie o tzv. určovacej žalobe, ktoré bolo z hľadiska určenia výšky súdneho poplatku zo žaloby určovacím sporom, a to podľa položky I./1/c Sadzobníka súdnych poplatkov, takže aj z hľadiska určenia výšky odmeny právneho zástupcu bolo treba vychádzať z rovnakého princípu, preto žalovanému sťažovateľovi patrila náhrada trov konania ako v určovacom spore s neoceniteľným predmetom sporu [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.].

4. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol dva dôvody, pre ktoré bol presvedčený, že uznesením krajského súdu z 26. októbra 2011, došlo k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, práva na majetok podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“). Prvým dôvodom bolo nedostatočné odôvodnenie uznesenia krajského súdu pri priznávaní náhrady trov konania a druhým taká aplikácia príslušných ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorou bol popretý účel a zmysel tejto právnej úpravy.

5. Krajský súd vo vyjadrení k sťažnosti nesúhlasil s názorom sťažovateľa, lebo podľa neho sťažnosť bola jednak neprípustná, keďže sťažovateľ mohol využiť ešte dovolanie, a jednak nebola opodstatnená s poukazom na dôvody napadnutého uznesenia, ktorými vyslovil svoj názor na rozhodovanie o náhrade trov konania v podobných sporoch; súhlasil s upustením od ústneho pojednávania, rovnako sa vyjadril aj sťažovateľ.

6. Ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie namietaného porušenia základného

práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivý proces či na ochranu vlastníctva alebo na právnu pomoc tak, ako ich vo svojej sťažnosti vymedzil sťažovateľ.

7. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd; Najvyšší súd Slovenskej republiky takým súdom nie je, lebo podľa § 239 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) dovolanie nie je prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu o trovách konania.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Právo na zákonný a spravodlivý proces vyžaduje pre svoje naplnenie zaručenie práva na právnu pomoc garantovaného čl. 37 ods. 2 listiny. Tieto práva vyžadujú garanciu materiálneho zabezpečenia (§ 142 ods. 1 OSP).

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy má každý právo vlastniť majetok.

Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

9. Nárok sťažovateľa na priznanie odmeny za právne zastúpenie hoci vznikol v súvislosti s procesom (občianskym súdnym konaním) a je upravený v procesnom predpise (Občiansky súdny poriadok), je svojou povahou nárokom hmotnoprávnym, a je tak krytý ústavne zaručeným právom legitímneho očakávania uspokojenia daného nároku. Ochrana legitímneho očakávania, ako integrálnej súčasť základného práva podľa čl. 1 ods. 1

dodatkového protokolu a čl. 20 ods. 1 ústavy by mala nájsť reflexiu v jednotlivých normách jednoduchého práva, resp. v ich výklade, ktorý podávajú všeobecné sudy.

10. Ústavný súd vychádza z toho, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje pre záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

11. Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov verejnej moci príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

12. Vychádzajúc z týchto ústavne významných úvah sa ústavný súd zaoberal posúdením obsahu napadnutého rozhodnutia z uvedených hľadísk a dospel k záveru, že ústavná sťažnosť je dôvodná.

13. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu možno vyvodit' niekoľko modelových prípadov, keď interpretácia a aplikácia jednoduchého práva porušuje tiež ústavou garantované základné práva. Ide o prípady konkurencie noriem jednoduchého práva, konkurencie interpretačných alternatív jednej normy jednoduchého práva a prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Ide teda buď o situáciu, v ktorej ústavný súd sleduje, či vo veci aplikovaná právna norma sledujúca určitý ústavou chránený účel z pohľadu proporcionality nadobudla opodstatnene prednosť pred inou normou sledujúcou dosiahnutie iného ústavou chráneného účelu, alebo o situáciu, keď sa ponúka niekoľko interpretačných alternatív normy, alebo o situáciu svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva, ktorej chýba racionálne odôvodnenie či prepojenie s ústavou chráneným účelom.

14. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania. Otázka náhrady trov konania dosahuje ústavnoprávnu dimenziu len vtedy, pokiaľ by v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzného právneho predpisu zo strany všeobecného súdu bol obsiahnutý prvok svojvôle alebo extrémny rozpor s princípom spravodlivosti (napr. v dôsledku prepiateho formalizmu), či celkom nedostatočného odôvodnenia vydaného rozhodnutia. Takýto postup všeobecného súdu nemôže byť tolerovaný, lebo predstavuje v konečnom dôsledku zásah do základného práva účastníka obsiahnutého aj v označených článkoch sťažovateľom, ktorých porušenie namieta.

15. Z ustanovenia § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyplýva, že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva. Podľa ustanovenia § 10 ods. 2 citovanej vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu iba v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.].

16. Z uvedeného gramatického, logického a systematického posúdenia citovaných ustanovení vyhlášky č. 655/2004 Z. z. možno vyvodit' záver, že pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom daného súdneho sporu, peniazmi oceníteľné, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj vo veciach určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhrady trov konania, kedy je predmet právneho sporu, o ktorom vlastníctve sa rozhoduje, peniazmi oceníteľný, a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako je to pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh na začatie konania podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Inými slovami, explicitná úprava § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) cit. vyhlášky a rovnako aj príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch.

17. Predmetom sporu v danej veci bolo určenie vlastníckeho práva k osobnému motorovému vozidlu, ktoré bolo oceníteľné peniazmi, v dôsledku čoho krajský súd pri priznávaní náhrady trov konania nemohol vychádzať z tarifnej odmeny stanovenej v § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ale z tarifnej odmeny podľa § 10 ods. 2 cit. vyhlášky.

18. Právo na priznanie primeranej a právnymi predpismi stanovenej náhrady trov konania, ktoré úspešnej strane v konaní vzniknú je súčasťou práva na spravodlivý proces a tiež súvisí, pokiaľ ide konkrétne o náhradu trov právneho zastúpenia, s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu a právom na právnu pomoc v zmysle čl. 37 ods. 2 listiny. Ak krajský súd náhradu nákladov v správnej výške určenej podľa príslušnej právnej normy sťažovateľovi nepriznal, odoprel mu ochranu označených práv zakotvených v našom ústavnom poriadku.

19. Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnutým rozhodnutím krajského súdu bolo porušené nielen základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ale aj jeho základné právo na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a právo na majetok podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu.

20. Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal.

21. V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj základného práva na vlastníctvo podľa čl. 20 ústavy a práva na majetok podľa čl. 1 dodatkového protokolu k dohovoru, ktoré boli u sťažovateľa porušené, ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Úlohou krajského súdu bude v ďalšom priebehu odvolacieho konania znova posúdiť a rozhodnúť o náhrade trov prvostupňového i odvolacieho konania takým spôsobom, ktorý bude ústavne konformný a bude v súlade s právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto náleze.

22. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. P. N. Právny zástupca vyčíslil trovy právneho zastúpenia v celkovej sume 265,70 €, a to za dva úkony právnej služby (prevzatie, príprava a vypracovanie sťažnosti), teda nižšej, než by mu správne mala patriť, preto ústavný súd ich priznal v uplatnenej výške.

Túto čiastku uložil zaplatiť krajskému súdu, ktorý je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

23. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. mája 2012